

Vyhodnotenie
14. ročníka česko-slovenského projektu
pre základné školy a osemročné gymnáziá

Záložka do knihy spojuje školy = Záložka do knihy spája školy

Inspirující svět pohádek, básní a příběhů/Inšpirujúci svet rozprávok, básní a príbehov

Národní inštitút vzdelávania a mládeže v Bratislave v spolupráci s Knižnicou Jiřího Mahena v Brne vyhlásili pri príležitosti októbra ako **Medzinárodného mesiaca školských knižníc 2023** (International School Library Month 2023) pre základné školy a osemročné gymnáziá 14. ročníka česko-slovenského projektu ***Záložka do knihy spojuje školy: Inspirující svět pohádek, básní a příběhů = Záložka do knihy spája školy: Inšpirujúci svet rozprávok, básní a príbehov.***

Cieľ česko-slovenského projektu

Cieľom česko-slovenského projektu bolo nadviazanie kontaktov medzi českými a slovenskými základnými školami a osemročnými gymnáziami a podpora čítania prostredníctvom výmeny záložiek do kníh. Žiaci vyrobili záložku do knihy, na ktorej ľubovoľnou technikou stvárnilí tému česko-slovenského projektu ***Inspirující svět pohádek, básní a příběhů/Inšpirujúci svet rozprávok, básní a príbehov*** a vymenili si ju s partnerskou školou zo Slovenskej republiky, respektíve z Českej republiky. Výmenu záložiek využili školy taktiež k nadviazaniu vzájomnej spolupráce, priateľských kontaktov a na poznávanie jazyka, literatúry, histórie, kultúry, regionálnych zvykov či života žiakov v Slovenskej republike a Českej republike a zároveň aj ako prierezovú tému do Školského vzdelávacieho programu alebo ako súčasť školského projektu.

Priebeh česko-slovenského projektu

České a slovenské základné školy a osemročné gymnáziá, ktoré sa chceli zúčastniť česko-slovenského projektu, vyplnili do 26. septembra 2023 elektronickú prihlášku, ktorá bola k dispozícii na webovom sídle Národného inštitútu vzdelávania a mládeže. Na základe spracovaných údajov z elektronických prihlášok z Českej republiky a zo Slovenskej republiky vytvoril Národní inštitút vzdelávania a mládeže **590 partnerských dvojíc** s prihliadnutím na typ školy a druh školy (napr. základná škola, špeciálna škola, málotriedka, osemročné gymnázium), stupeň zapojenia žiakov zo základnej školy (napr. len 1. stupeň, len 2. stupeň, spolu 1. a 2. stupeň), na počet prihlásených žiakov a vopred dohodnuté partnerstvo medzi dvoma školami. Z uvedeného počtu bolo 481 partnerských dvojíc vytvorených medzi českými a slovenskými školami a 109 partnerských dvojíc medzi samotnými slovenskými školami, a to z dôvodu menšieho počtu prihlásených českých škôl.

V dňoch 29. septembra až 3. októbra 2023 zaslal Národní inštitút vzdelávania a mládeže kontaktné údaje každej partnerskej dvojici spolu s podrobnými doplňujúcimi informáciami o realizácii česko-slovenského projektu. Zúčastnené partnerské dvojice informoval o tom, že

vzájomná komunikácia, výmena záložiek i nadväzovanie priateľských kontaktov bude len v ich pôsobnosti. Termín ukončenia výmeny záložiek bol stanovený na 31. október 2023.

Národný inštitút vzdelávania a mládeže priebežne posielal zúčastneným českým a slovenským školám dôležité informácie a pokyny, ako postupovať pri realizácii česko-slovenského projektu. Termín zaslania dobrovoľného vyhodnotenia z priebehu česko-slovenského projektu bol stanovený na 16. november 2023.

Odporúčané čitateľské aktivity

Na začiatku realizácie česko-slovenského projektu Národný inštitút vzdelávania a mládeže českým a slovenským školám odporúčal rôzne aktivity zamerané na podporu kreatívneho čítania. Napríklad hodiny hlasného čítania, literárne kvízy, recitačné alebo čitateľské súťaže, žiacke besedy o prečítaných knihách, besedy s rodičmi alebo starými rodičmi žiakov o obľúbených knihách, besedy so spisovateľmi alebo s ilustrátormi, čítanie dobrodružných príbehov a rozprávok staršími žiakmi mladším žiakom, dramatizácie básničiek a rozprávok, tvorba leporel podľa námetu z prečítaných alebo vypočutých príbehov, písanie vlastných príbehov podľa fantázie, čitateľské dielne, písanie čitateľských denníkov, literárne prezentácie, návštevy školskej knižnice alebo verejnej knižnice, rozhlasové relácie s cieľom predstaviť celej školskej komunite pridelenú partnerskú školu, vyučovacie hodiny zamerané na poznávanie jazyka, literatúry, histórie, kultúry či regionálnych zvykov v Českej republike a v Slovenskej republike.

Vyhodnotenie česko-slovenského projektu

Do česko-slovenského projektu sa prihlásilo **1 180 škôl s celkovým počtom 134 008 žiakov**, z toho bolo **481 českých škôl s celkovým počtom 45 637 žiakov** a **699 slovenských škôl s celkovým počtom 88 371 žiakov**.

Národný inštitút vzdelávania mládeže poslal poďakovanie každej zúčastnenej českej i slovenskej škole za aktívnu účasť v česko-slovenskom projekte a za zmysluplné, radostné a inšpiratívne naplnenie jeho posolstva. Následne české a slovenské školy vyzval na dobrovoľné vyhodnotenie česko-slovenského projektu a pripojenie fotografií najkrajších záložiek.

Výber z dobrovoľného hodnotenia česko-slovenského projektu 417 českými a slovenskými školami spolu s fotografiami najkrajších záložiek je dostupný na tejto webovej adrese:

<https://nivam.sk/kniznica/skolske-kniznice/cesko-slovensky-projekt-pre-zakladne-skoly-a-osemrocne-gymnazia-zalozka-do-knihy-spaja-skoly/14-rocnik-cesko-slovenskeho-projektu-zalozka-do-knihy-spaja-skoly/>

Ocenenie škôl za účasť v česko-slovenskom projekte

Národný inštitút vzdelávania a mládeže poslal všetkým zúčastneným českým školám a slovenským školám, ktoré si čestne splnili svoje záväzky voči svojej partnerskej škole, **diplom za účasť v česko-slovenskom projekte.**

Výroba záložiek

Záložky vyrábali českí a slovenskí žiaci s radosťou a nadšením a podľa svojich schopností, zručností, možností a primerane k svojmu veku. Zhotovovali ich v rozmanitých tvaroch a s využitím rôznych techník.

V Českej republike vyrábali záložky žiaci najčastejšie počas vyučovania (napr. v rámci výtvarnej výchovy a českého jazyka), čitateľských dielní, čitateľských krúžkov a v školskej družine. Najmenší žiaci sa pri ich výrobe inšpirovali ľudovými rozprávkami či obľúbenými hrdinami z komiksov a večerníčkov. Starší žiaci hľadali inšpiráciu v knihách, ktoré aktuálne čítali alebo ktoré prečítali skôr a ich zaujali. Mladší gymnazisti pracovali s klasickou českou a svetovou literatúrou a súčasnou literatúrou pre deti a mládežou.

Českí žiaci sa najčastejšie inšpirovali pri tvorbe záložiek týmito knihami: Amálka, Pat a Mat, Liška Bystrouška, Malá Ema, Mach a Šebestová, Červená karkulka, Křemílek a Vochoumůrka, O pejskovi a kočičke, Rákosníček, O červená Karkulce, O veliké řepě, Pat a Mat, Bob a Bobek, Včelka Mája, Klub Tygrů, Deník malého poseroutky, Beast Quest, Kytice, Staré řecké báje a pověsti, Staré pověsti české, Fimfárum, Slavík a růže, Povídky z jedné a druhé kapsy, Kačer Donald, Soth Park, Dívky v sedlech, Pojďte s námi do pohádky, Slovenské pohádky, Kouzelná třída, Chaloupka na vršku, Krtek a letní radovánky, O Perníkové chaloupce, Třebíčské pověsti, Tajuplný ostrov, Děti z Bullerbynu, Z deníku kocoura Modročka, Pipi Dlouhá punčocha, Poklad dobrodružných příběhů, Lichožrouti, Harry Potter, Volání divočiny, Babička drsňačka, Broučci, Povídky z jedné a druhé kapsy, Ezopovy bajky, Ferda mravenec, Mášenka a medvěd. V Slovenskej republike vyrábali žiaci záložky poväčšine na vyučovacích hodinách, v školskom klube detí, v záujmových krúžkoch (napr. čitateľský klub, filmový klub) alebo v školskej knižnici. Samotnej výrobe záložiek predchádzalo buď samostatné čítanie kníh, alebo spoločné čítanie vybraných úryvkov z rozprávok, rečňovaniak, básničiek, bajok, komiksov, noviel, westernov, povestí či dievčenských, dobrodružných a vedecko-fantastických románov.

Žiaci sa pri výbere literárneho motívu na záložky pre svojich rovesníkov z partnerskej školy inšpirovali najčastejšie týmito knihami: Červená čiapočka, O dvanástich mesiačikoch, Tri prasiatka, Zlatovláska, Maťko a Kubko, Kúzelná trieda, Krtko, Macko Pú, Pipi Dlhá pančucha, Rozprávky o psíčkovi a mačičke, Guľko Bombuľko, Čin-Čin, Najkrajšie slovenské rozprávky, Slovenské rozprávky, Slovenské povesti z hradov a zámkov, Danko a Janka, Janko Hraško, Šmolkovia, Malý Princ, Kocúr v čižmách, Opice z našej police, Muflón a mimozemšťania, Už ho vezú, Zlaté zvonky, Mechúrik Koščúrik, Klára a mátohy, Smelá Apolienka, Štvornohé rozprávky, Dorka Magorka, Issie a vianočný poník, Hary Potter, Ezopove bajky, Mach a Šebestová, Denník odvážneho bojka, Narnia, Gulliverove cesty, Očko špehúň, Magický expres, Naruto, Anna zo Zeleného domu, Nočný život zvierat, Glória v záhrade, Päť týždňov v balóne, Traja pátrači.

Žiaci si často knihy vypožičiavali zo školskej knižnice alebo si ich priniesli z domu zo svojich domácich knižníc.

Českí a slovenskí žiaci na zadnú stranu záložiek často napísali názov knihy a meno autora, aby obdarovaný rovesník z partnerskej školy vedel, akú knihu mu darca odporúča prečítať. Taktiež písali poštové alebo mailové adresy, prípadne kontakty na sociálne siete (napr. Facebook, Instagram), aby mohli medzi sebou udržiavať priateľské vzťahy aj po ukončení realizácie česko-slovenského projektu.

Čitateľské aktivity

Doplňujúcim programom výroby záložiek v českých a slovenských školách boli najčastejšie tieto kreatívne, podnetné a pútavé čitateľské aktivity: spoločné ranné čítanie kníh, rolové čítanie, maľované čítanie, žiacke besedy o prečítaných obľúbených knihách a ich odporúčanie rovesníkom na prečítanie, besedy so spisovateľmi (napr. M. Nagyovou, M. Bestvina Juanovou, I. Procházkovou, S. Lesňákovou), besedy so starými rodičmi žiakov a obdarovanie ich záložkami, čitateľské maratóny, literárne kvízy, hodiny hlasného čítania, recitačné súťaže, čítanie dobrodružných príbehov a rozprávok staršími žiakmi mladším žiakom, dramatizácie básničiek a rozprávok, tvorba pracovných listov, leporel a básní, kreslenie ilustrácií podľa námetu z prečítaných alebo vypočutých audio príbehov, tvorivé čitateľské dielne, písanie čitateľských denníkov, riešenie hádaniek, literárne prezentácie, spoločné pozeranie filmových spracovaní rozprávok, rozhlasové relácie, ktoré zachytávali priebeh prípravy záložiek, prečítané najobľúbenejšie knihy, ktoré žiakov inšpirovali pri ich tvorbe, či dokonca predstavenie všetkým členom školskej komunity pridelenej partnerskej školy spolu s jej regiónom.

Niektorí českí školskí koordinátori si spoločne so žiakmi na vyučovacích hodinách čítali v slovenčine ukážky zo známych rozprávok v dvojjazyčných knihách (napr. Pod'te s nami do rozprávky/Pojd'te s nami do pohádky, Slovenské rozprávky/Slovenské pohádky), pričom využívali pomoc žiakov, ktorí mali slovenský pôvod. Pozerali si aj slovenské kreslené seriály (napr. Maľko a Kubko) alebo filmové spracovanie rozprávok, počúvali slovenské populárne pesničky a riešili kvízy (napr. Prelož slovenská slová do češtiny).

Slovenskí školskí koordinátori zase na hodinách slovenského jazyka a literatúry zoznamovali žiakov aj s knihami napísanými v českom jazyku od najznámejších českých spisovateľov, hrali sa spoločne na prekladateľov krátkych literárnych textov z češtiny do slovenčiny alebo sa venovali čítaniu dvojjazyčnej knihy s poéziou od českej autorky.

Mnoho škôl obohatilo výrobu záložiek zorganizovaním originálnych, inšpirujúcich a zábavných akcií. Boli to napríklad: Európsky deň jazykov, Číta celá škola, Deň poézie, Deň čitateľských kútikov, Spájanie generácií, Čítajme spolu, Maľované čítanie, Čítanie rozprávky od babičky, Knižné večery, Knihy v knihe, Literárny milionár, Čítanie so striguškou Agátkou, Hravé čítanie, Háďaj rozprávku, Čítame v školskej knižnici, Burza kníh, oslava Medzinárodného dňa školských knižníc.

Veľké množstvo škôl doplnilo realizáciu česko-slovenského projektu častými návštevami školskej knižnice, mestskej knižnice alebo obecnej knižnice.

Výmena záložiek

Školy do balíka so záložkami najčastejšie vkladali rôzne propagačné materiály o svojej škole, reklamné materiály o obci, meste či regióne, obrazové publikácie z jednotlivých regiónov, rozprávkové knihy, básnické zbierky, cédečká s ľudovými rozprávkami alebo so školskými pesničkami, školské časopisy a rozmanité darčkové predmety (napr. tašky, trička, perá, ceruzky, sladkosti, omaľovánky, zápisníky, reflexné prívesky, textilné vrecká na prezuvky, turistické mapy, cyklomapy, ručne vyrobené origami, magnetky, kľúčenky, pohľadnice, ručne zdobené šatky na krk, sladkosti). Niektoré školy k záložkám priložili aj sprievodné priateľské listy alebo osobné listy od jednotlivých žiakov, fotografie z priebehu výroby záložiek a zoznamy kníh, ktoré žiakov inšpirovali pri výrobe záložiek.

V niekoľkých prípadoch sa výmena záložiek uskutočnila pri osobnom stretnutí napríklad riaditeľov oboch partnerských škôl alebo zástupcov slovenskej školy pri návšteve českej školy. Mnoho škôl si z priateľských záložiek urobilo výstavky alebo nástenky na chodbách školy, v triedach alebo v školskej knižnici a žiaci následne vyhľadávali knihy podľa literárnych motívov stvárnených na vystavených záložkách.

Školy taktiež uverejňovali na webových sídlach svojich škôl fotografie z priebehu tvorby záložiek a fotografie najkrajších záložiek s pripojením krátkych správ s cieľom informovať všetkých členov školskej komunity a rovnako aj širokú verejnosť o výnimočnej podpore kreatívneho čítania a radostnej súdržnosti medzi rovesníkmi z oboch republík. Veľa článkov s rovnakým zámerom bolo publikovaných v školských časopisoch alebo regionálnych novinách.

Niektorí školskí koordinátori sa dohodli aj na pokračovaní vzájomnej spolupráce v iných formách.

Výber z vyjadrení školských koordinátorov za Českú republiku a za Slovenskú republiku

„... Na vyučovacích hodinách sme sa rozprávali o Slovenskej republike, spievali sme slovenskú hymnu, kreslili slovenskú vlajku. Na hodinách čítania sme si dokonca čítali slovenské ľudové rozprávky, porovnávali ich s tými českými a hľadali podobnosti. Na YouTube sme videli krátke rozprávky v slovenskom jazyku. Sme radi, že si záložky vymeníme práve s našimi najbližšími susedmi... Tento projekt bol pre mňa novou skúsenosťou a som rada, že sme sa do neho zapojili.“

Nad'a Šnajdrová, 5. Základní škola, Matěje Kopeckého, Cheb, ČR

„Poslaním každého učiteľa a najmä učiteľa slovenského jazyka a literatúry je žiakom priblížiť, atraktívniť a spríjemniť chvíle strávené s dobrou a zaujímavou knihou. O to viac, keď hovoríme o žiakoch, ktorých, povedzme si úprimne, tento predmet nezaujíma a čas strávený s knihou v ruke, považujú skôr za trest, ako odmenu. Ak sa nám týmto projektom podarí, čo i len o malý kúsok priblížiť čítanie žiakom, tak ho považujem za úspešný a zmysluplný. Už teraz sa tešíme na ďalší ročník!“

Lucia Betková, Špeciálna základná škola, Čierny Balog

Prínos česko-slovenského projektu

Výmena záložiek opätovne pomohla českým a slovenským pedagógom, vychovávateľom v školských kluboch detí a školským knihovníkom hrou a zábavnou formou získať žiakov pre čítanie s radosťou. Taktiež podporila ich dobrý vzťah ku knihám a k školskej knižnici a motivovala ich, aby s nadšením rozvíjali svoje čitateľské záujmy a osobné talenty. Rovnako im pomohla vytvárať živé priateľské spoločenstvá, v ktorých sa žiaci učili navzájom si pomáhať a zapájať sa do tímovej práce s cieľom podporiť vzájomnú súdržnosť a užiť si spoločnú zábavu z čítania a zdieľania čitateľských zážitkov.

Výroba záložiek, konkrétne jej výtvarná činnosť, zároveň pomohla žiakom rozvinúť jemnú motoriku, tvorivosť, predstavivosť, fantáziu, emočnú inteligenciu a umožnila im uspokojiť ich estetické cítenie a potrebu seberealizácie. Práca na záložkách zároveň priniesla všetkým žiakom, teda aj žiakom s mentálnym postihnutím, žiakom s narušenou komunikačnou schopnosťou, žiakom pochádzajúcim zo sociálne alebo jazykovo znevýhodneného prostredia, ktorí mimo školy nemajú prístup k čítaniu kníh, potešenie z tejto činnosti, obohatila ich o skúsenosť zo sústredenej práce a o pocit hrdosti nad ňou samou. Žiaci sa totiž pri nej učili preberať spoločné rozhodovanie o tom, čo sa ich osobne týkalo a čestne si splniť svoje záväzky voči poväčšine neznámemu kamarátovi z pridelenej partnerskej školy.

Pridanou hodnotou česko-slovenského projektu bolo aj oživenie vyučovacieho procesu, podpora medzipredmetových vzťahov, rozšírenie vedomostí žiakov z českého jazyka a zo slovenského jazyka, literatúry, vlastivedy, geografie, výtvarnej výchovy, pracovnej výchovy a zoznámenie sa s oboma jazykmi v písanej podobe.

Jeho bonusom bolo aj nadviazanie vzájomnej spolupráce medzi školami, spoznávanie jazyka, literatúry, histórie, kultúry či regionálnych zvykov v oboch republikách a rovnako aj

upevňovanie medzil'udských vzťahov v rámci tried, keď si žiaci pomáhali pri výrobe záložiek a pri príprave a realizácii rozmanitých čitateľských aktivít.

Pod'akovanie

Naše úprimné pod'akovanie patrí **všetkým**, ktorí sa slobodne a dobrovoľne zapojili do česko-slovenského projektu a podieľali sa na jeho príprave, propagácii, realizácii a hodnotení v Českej republike a Slovenskej republike.

Ďalej ďakujeme **tvorivým, inšpirujúcim, obdivuhodným a neveriteľne ochotným českým a slovenským školským koordinátorom** česko-slovenského projektu za prijatie pridelenej partnerskej školy, za skvelú koordináciu výroby záložiek na svojej škole a neochvejnú podporu žiakov, aby ich zobrazený motív na záložke bol v súlade s vyhlásenou témou a za priateľskú komunikáciu so svojou partnerskou školou.

Osobitne ďakujeme im a ich vzácnym kolegom za všetky originálne, tvorivé a pútavé aktivity, ktoré zrealizovali na podporu kreatívneho čítania v triedach alebo v školských knižniciach.

Oprávnené im patrí naša veľká vďaka, úprimný obdiv a hlboká úcta.

Špeciálne pod'akovanie

Naša úprimná a hlboká vďačnosť patrí aj **českým a slovenským žiakom** základných škôl a osemročných gymnázií za to, že sa opäť stali nezvyčajnými poslami priateľstva a dobrosrdečnosti a využili svoje nadšenie, nadanie a talenty na ušľachtilý cieľ, ktorým je sebazvedelávanie a vzdelávanie druhých, a že vytvárali živé priateľstva v triedach a medzi školami.

Zvláštne pod'akovanie

Zvlášť chceme pod'akovať všetkým **slovenským školám**, ktoré z dôvodu malého počtu prihlásených českých škôl s pokorou prijali za svojho partnera pridelenú slovenskú školu.

Pod'akovanie českému partnerovi

Veľká vďaka patrí **zástupcom Knižnice Jiřího Mahena v Brne** za možnosť spoločne naďalej realizovať česko-slovenský projekt. Menovite ďakujeme riaditeľke knižnice Ing. Libuši Nivnickej za jej veľkorysosť podporovať čítanie, vytváranie priateľských vzťahov medzi českými a slovenskými základnými školami a osemročnými gymnáziami a poznávanie jazyka, literatúry, histórie, kultúry či regionálnych zvykov v oboch republikách. Naša vďaka patrí aj Mgr. Pavlíne Líšovskej za preklad dokumentov do českého jazyka.

Vypracovala:

Mgr. Rozália Cenigová (27. 11. 2023)
metodička a hlavný odborný garant česko-slovenského projektu
Oddelenie knižničných a informačných služieb
Odbor podpory neformálneho vzdelávania a mládeže
Národný inštitút vzdelávania a mládeže
Pracovisko Hálova 6
851 01 Bratislava
Slovenská republika
Tel.: +421 2 68 208 610, e-mail: rozalia.cenigova@nivam.sk
www.nivam.sk

Organizátori:

